

Áššenummir  
MH 3031/2021

Beaivemearri  
26.4.2021

# Meahciráđđehusa meahcástandorvvolašvuoda- čilgehus

# Sisdoallu

1 Láidehus .....	3
2 Meahcástanorganiseremat stáhta guovlluin Suomas .....	4
2.1 Meahcástanlága meroštallan sierravuoigatvuodát meahcásteapmái.....	4
2.2 Meahcásteapmi luonddusuodjalanguovlluin.....	5
2.3 Luonddusuodjalanlága čuvvon spiehkastatlobiin dáhpáhuvan meahcásteapmi.....	6
3 Ávžžehusat ja doaimmabijut meahcástandorvvolašvuoda buorideapmin .....	7
4 Oassálastin ja joatkadoaimmat .....	8
5 Čuozihuvvon doaimmat .....	9
6 Čoahkkáigeassu.....	10

# 1 Láidehus

Meahciráđđehusa luonddubálvalushoavda Timo Tanninen ásahii 3.11.2020, guladettiin fuođđodoallohoavda Jukka Bisi, bargojoavkku válmmaštallat Meahciráđđehusa Luonddubálvalusaid ja Meahccebálvalusaid ovttasbargun čilgehusa mii laktása meahcástandorvvolašvuhtii. Čilgehusa geavahuvvui heivehallon osiin maiddái go gárvvistedje birasministeriija Luonddubálvalusain bivdojuvvon álbmotmehciid ollislašdorvvolašvuodačilgehusa.

Bargojoavkku bargun lei čielggadit daid álbmotmehciid, vánddardanguovlluid dahje earáid stáhta eatnamiid earenoamáš ealaskas vánddardan- dahje mátkeealáhusgeavahusas lean oasseguovlluid, main galggašii vejolaččat ohcat meahcástanráddjehusaid guovlluhálddahasdoaimmahagain. Čilgehus galgai sisttisoallat dieđuid gažaldatvuloš čuožáhagaid meahcásteapmái laktáseaddji áshusain, meahcástanorganiseremiin ja preliminára ovdanbuktima dain čuožáhagain, maidda Meahciráđđehus ozašii vejolaš ráddjehusaid meahccebivdui. Bargojoavku sáhtii ovdanbuktit maiddái earáid meahcástandorvvolašvuhtii laktásan ovddidanevttohusaid. Meahciráđđehus ii doaibmanaddima mielde galgan ohcat gildosiid, mainna ráddješedje viidásit áshusaide dahje Meahciráđđehusa lohpeannudemiide laktáseaddji meahcástanvuoigatvuođaid.

Proseassas guorahalle visot álbmotmehciid ja muđui earenoamáš ealaskas vánddardan- ja mátkeealáhusgeavahusas leahkki guovlluid Meahciráđđehusa hálddašan guovlluin. Válmmaštallama oktavuodas dovddastuvvui dakkáraš ealaskas áhpasmuhttingeavahusa guovlluid, main galggašii dahkat juogo nuppástusaid meahcástanlohpe- ja meahcástanláigohanguovlluide dahje ovdanbuktit guovlluhálddahasdoaimmahakkii meahccebivddu juoga dássásaš ráddjema meahcástandorvvolašvuoda dáfus.

Joatkkadoaimmaid ovdanbuktit Lappi, Davvebađaeatnama ja Kainuu eatnangottiid guovlluide. Máttá Suoma guovlluid meahcástanorganiseremiin eai gehččojuvvon leat dárbu nuppástusaide go meahcásteapmi lea juo dál dorvvolašvuoda dáfus doarvái muddejuvvon. Máttá Suoma oasis Meahciráđđehus sáhtta dárbbu mielde nuppástuhttit iehčaneaset meahcástanlohpe- dahje láigoguovlluid ráddjehusaid.

Álbmotmehciid ja earáid luonddučuožáhagaid bivnutvuolta lea lassánan hui olu mannán jagiid áigge. Dušše beare álbmotmehciid galledeaddjimearri lea lassánan guovttegeardánin go veardidit jahkái 2010. Jagis 2010 galledeaddjimearit ledje measta guokte miljovna ja 2020 measta njeallje miljovna.

# 2 Meahcástanorganiseremat stáhta guovlluin Suomas

Meahciráđđehus fállá meahcástanvejolašvuodaid dan hálddus lean stáhta guovlluin. Meahcásteami organiseremiin vástida Meahciráđđehusa Fuođđobálvalusat almmolaš hálddašanbargunis.

Meahcástanvejolašvuodaid stáhta guovlluin fáallet 125 smávvafođđuid lohpeameahcástanguovllus ja 348 ealgabivddu guovllus. Meahciráđđehusa smávvafođđu ja ealgabivddu lohpeguovllut leat mátta Suoma eanaš lotnolasgeavahanvuvddiin main hárjehit maiddáivuovdedoalu. Davvi-Suomas Meahciráđđehusa lohpeguovlluide gullet fuomášahtti olu Meahciráđđehusa Luonddubálvalusaid hálddašan meahcceguovllut ja luonddusodjalanguovllut, main meahcásteapmi lea daid vuodđudanásahusas lobálaš. Lohpeameahcástanguovlluide eai goittotge gula oasis álbmotmehciin dahje luonddumehciin.

Meahciráđđehusa lohpeguovlluin meahcástit jahkásaččat 40 000–50 000 smávvafođđu meahcásteaddjit ja sullii 30 000 ealgabivdi. Guovžža meahcásteapmái stáhta guovlluin oassálastet jahkásaččat sullii 3 000 meahcásteaddji, geain váldooassi meahcásta guovžžaid boazodoalloguovllus. Meahciráđđehus lea lassin čatnan stáhta guovlluin sullii 2 500 meahcástanláigosoahpamuša bivdojoavkkuiguin.

Meahcástanláigosoahpamušat gokčet juogo smávvafođđu dahje ealgaelliid meahcásteami dahje guktuid. Meahciráđđehusa lobiid dahje meahcástanláigohemiid vuodul sáhtta stáhta guovlluin árvoštallat jahkásaččat meahcástit oktiibuot vehá badjel 100 000 olbmo.

## 2.1 Meahcástanlága meroštallan sierravuoigatvuodát meahcásteapmái

Meahcástanlága 8 § mielde olbmos, gean ruovttugielda lea Lappi dahje Kainuu eatnangoddái gullelaš gielda dahje Guossáma, Pudasjärvi dahje Taivalkoski gielda, dakkáražžan go dat ledje 31. beaivve juovlamánu 2014, lea vuoigatvuolta meahcástit su ruovttugielddas stáhta oamastan guovlluin. Gažaldatvuloš guovllus ássat meahcásteaddjiregistara dieđuid mielde sullii 58 000 meahcásteami hárjeheadji.

Davvi-Suomi ássiid vuoigatvuolta meahcástit ruovttugielddas stáhta guovlluin lea dološ árbi. Vuoigatvuolta stáhta guovlluin lea davvi ássiide árvvolaš ja árvvus adnojuvvon ášši, mii bajásdoallá meahcásteami ja meahcivaljidikšuma árbevieruid ja gudnejahtta historjjá. Meahcásteddjiiid ossodat veahkadagas lea stuorimus justa Davvi-Suoma gielddain. Báikkálačča meahcástanvuoigatvuolta iežas gielddas stáhta eatnamiin čatná olbmuid ássat Davvi-Suomas ja geasuha ássiid eará báikkiin Suomas, mii veahkeha ee. gielddaid bálvalusaid fálaldagaid ordnemis.

Meahcástanlága 7 § mielde juohkehaččas gii ássá Suomas bissovaččat lea vuoigatvuolta meahcástit almmolaš čáhceguovllus mearas, dakkáraš almmolaš čáhceguovllus mearas lean sulluin ja bođuin, mat gullet stáhtii ja maid hálddašeami ii leat luobahuvvon geasage, ja Suoma ekonomalaš avádagas.

## 2.2 Meahcásteapmi luonddusuodjalanguovlluin

Luonddusuodjalanguovlluid vuođđudeami guovddáš ulbmil lea luonddu mánggahámatvuoda sihke šlájaid ja luonddutiippaid suodjaleapmi. Meahccebivddu sáhtta leat vejolaš hárjehit suodjalanguovlluin jos dat lea bures plánejuvvon dahje ollašuhthtojuvvon ja luonddusuodjaleami ulbmilat eai das gillá. Suodjalanguovllus dáhpáhuvi meahcásteami guoskevaš guorahallamis galgá vuhtiiváldit, mat leat justa gažaldatvuloš suodjalanguovllu suodjalanulbmilat, luonddu mihtilmasvuodát ja guovllu earát geavahanhámit. Soames dáhpáhusain meahcásteapmi sáhtta leat maiddá vuohki luonddusuodjaleami ulbmiliid ollašuhthtimii, ovdamearkka dihtti lottiid suddjemii smávvaspiriin. Davvi guovllu viiddis álbmotmeahcit ja earát luonddusuodjalanguovllut heivejit dábálaččat bures meahcásteapmái. Vánddardanmáđijat gokčet dušše beare smávva osiid guovlluin, ja guovllut leat stuorra oassái meahcceláganat ja lunddolaččat. Máttá-Suomas álbmotmeahcit leat dávjá smávva viidodagaid bealis, ja váldooassi dain leat vánddardanmáđijaid bokte juksamis. Nuppe dáfus smávvage luonddusuodjalanguovllut sáhttet heivet meahcásteapmái, juos dain eai leat vánddardanmáđijat eaige máinnašan veara eará áhpásmuhttingevaheapmi, ja juos guovllut leat viidásut meahcástanguovlluid oktavuodas. Oasis Máttá-Suoma álbmotmehciin lea ákkastallon sivaiddi dihtii lobálaš meahcástit dihto ráddjehusain soames hámiin, ja earet eará ealgga vuojeheapmi bivdimii álbmotmeahci olggobealde lea lobálaš Meahciráđđehusa lobiin mángga álbmotmeahcis.

**Váldonjuolggadus luonddusuodjalanguovlluin** lea, ahte ealliid bivdin, goddin ja hehtten lea gildojuvvon (luonddusuodjalanláhka 1096/1996, 13 §). Dán váldonjuolggadus lea **mánggat meahcásteami guoskevaš guovlluguovdasaš spiehkastagat**. Čuovvovažžan leat ovdanbuktojuvvon almmolaš linnjemat meahcásteamis luonddusuodjalanguovlluin, ja maŋjeleappos leat lasi guovlluguovdasaš ovdamearkkat.

- Davvi-Suoma álbmotmehciin meahcástanlága 8 § gielddaid guovllus meahcásteapmi lea váldonjuolggadusa mielde lobálaš báikkálaš ássiide. Dát gielddat leat Lappi ja Kainuu eatnangottiide gullelaš gielddat sihke Guossáma, Pudasjärvi ja Taivalkoski, dakkáražžan go daid guovllut ledje 31.12.2014.
- Meahcástanlága 8 § čuovvu gielddaid máttabeale Suomas meahcásteapmi luonddusuodjalanguovlluin lea váldonjuolggaduslaččat gildojuvvon. Luonddusuodjalanguovlluid vuođđudanásahusain leat sáhtán ásahtit guovlluguovdasaččat spiehkastagain meahcástangildosii.
- Máttá mearraguovllu álbmotmehciin (Nuorta Suomaluohta, Tammisaari, Suolodatmearra) lea váldonjuolggaduslaččat meahcásteapmi lobálaš báikkálaš ássiide. Tammisaari álbmotmehciin meahcásteapmi lea lobálaš guovlluin, mii lea ovddeš Jussarö luonddumeahci máttabealde, dan mielde go álbmotmeahci ortnetnjuolggadusain mearriduvo.
- Mánggain álbmotmehciin ja suodjalanguovlluin lea Meahciráđđehusa lobiin lobálaš ealgga vuojeheapmi sihke geavahemiin ealgga vuojeheadji beatnaga ja vuojehemiin ealgga háliduvvon háltái olbmo doaimmas. Ealgga vuojeheami ulbmilin lea stivret ealgga guvlui, gos dan meahcásteapmi lea lobálaš ja báhčín dorvolaččat vejolaš.
- Meahciráđđehusa lobiin lea lobálaš váldit háldui (dárbbu mielde loahpahit) suodjalanguovlui goddon fuođđoealli. Dákkáraš dilli sáhtta boahtit, jos omd. ealgabivddu oktavuodas ealga hávváduvvá báhčimis, muhto ii goddo dalánaga báhčínbáikái.
- Jekkiidsuodjalanguovlluin meahcásteapmi lea váldonjuolggaduslaččat lobálaš.
- Boares vuvddiid suodjalanguovlluin ja rođuidsuođjalanguovlluin meahcásteapmi lea gildojuvvon.

## 2.3 Luonddusuodjalanlága čuvvon spiehkastatlobiin dáhpáhuvvan meahcásteapmi

Luonddusuodjalanguovlluin sáhtta vuojehit ealga dahje meahcástit luonddusuodjalanlága čuovvu spiehkastatlobi vuodul. Lassin gáibiduvvo álo om. meahcástanlága čuovvu meahcástanlohpi. Spiehkastatlobiid lea vejolaš mieđihit vierisšládjalága (1709/2015) čuovvu vierisšlájaid ja vahátlaš vierisšlájaid indiviiddaid geahpedeapmái, juos šládja lea lassánan menddo olu dahje šaddan muđui vahátlašžan. Spiehkastatlobiid lea vejolaš lassin mieđihit dakkáraš (árabut) bivdolobi gáibideaddji fuođđoeallišlájaid indiviiddaid jávkadeapmái, mat suodjalanguovllu olggobealde dagahit čielggas uhki olbmo dorvvolašvuhtii dahje opmodahkii boahtti mearkkašahtti ekonomalaš vahága. Dákkáraš šlájat leat eanaš ealgaeallit, áidni, nuortameara gahtte, guovža, gumpe, albbas ja geatki. Lága sajis oaivilduvvon uhkit ja vahágat laktásit eanaš johtolatdorvvolašvuhtii, ámmátguolásteami gáibádusaide sihke boazo- ja šibitdollui dahje almmolaš dorvvolašvuhtii boahtti uhkiid geahpedeapmái. Muddemis deattuhuvvo *oktagasaid geahpedeami*, mii ráddje muddema heiveheami ja stivre čuozihit doaibmabijuid namalassii dakkáraš ealliindiividaide, maid oasis lea duođaštus lága sajis oaivilduvvon uhki dahje vahága ollašuvvamis. Ovttas luonddusuodjalanlága čuovvu spiehkastatlobiin áššái sáhtta laktásit maiddái boleslága čuovvu guorahallan dahje Suoma Meahcivalljiguovddáža meahcástanlága vuodul mieđihan spiehkastatlobi guorahallan.

Spiehkastatlobiin sáhtta leat vejolaš addit lobi earet eará eará sajis boahtán smávvaspiriid (miŋka, neahtebeana) dahje soames šlájaid jávkadeapmái suodjalanguovllus, juos dain šaddá hehttehus guovllu suodjalanulbmiliidda. Vuohkin lea šlájá mielde meahcásteapmi juogo báhčinearjjuin dahje rihtáin. Dákkáraš spiehkastatlohpi lea virgeoapmahašmearrádus, mas lea luonddusuodjalanlága čuovvu váidalanvuoigatvuohta. Váidalanvuoigatvuohta lea ovttas áššaiosolaččain áššaiosolaš gielddas ja báikkálaš dahje guovlluguovdasaš registrerejuvvon ovttastusas, man ulbmilin lea luonddu- dahje birassuodjaleami ovddideapmi. Geavatláččat spiehkastatlobiid guoskevaš váidalusat bohtet hárve.

Luonddusuodjalanguovlluid ulbmilin lea nu lunddolaš guovlluid seailuheapmi go vejolaš, man dihtii earenoamážit eará sajis boahtán smávvaspiriid figgat jávkadit. Smávvaspiret váikkuhit vahátlaččat guovllu álgoálgosaš šlájaid, mii ii leat vuogáiduvvan dákkáraš goddimii. Juo ovttaskas loddeboadđui beassan miŋka sáhtta dagahit stuorra vahága go borrá eatnamis bessejeaddji lottiid maniid ja čivggaid. Earát eará sajis boahtán šlájat, maid leavvama luonddusuodjalanguovlui sáhtta leat dárbu muddet, leat ee. kanadamádjit ja vilgesbiežagoddi.

# 3 Ávžžuhusat ja doaibmabijut meahcástandorvvolašvuoda buorideapmin

Meahcásteaddjit vástidit álo meahcásteamis dorvvolašvuodas. Dorvvolašvuoda sáhtta lasihit nu, ahte meahcásteddjiin lea geavahusas doarvái diehtu dain guovlluin, gos earát luonddus johttit leat earenoamáš olu. Meahciráđđehusa lohpeameahcásteddjiid lea vejolaš juksat bures lohpevuovdima oktavuodas ja dieđihit sidjiide riskaguovlluin. Meahcástanlága 8 § vuoigatvuodain meahcásteaddjit eai dárbbas lobi, nuba lohpevuovdin ii leat sidjiide doaibmi gulahallankanála. Nuppe dáfus báikkálaš meahcásteaddjit dovdet ruovttuguovlluideaset dili čielgasit buorebut go lohpeameahcásteaddjit. Diehtu ealaskas geavahusas leahkki guovlluin lea sivva čáhkadit geavahusas leahkki meahcástanguovlokártaide ja kártaheivehusaide. Earenomážit digitála báikedit dieđuin sáhtta ovdanbuktit áiggedássásaš dieđu vánddardanmáđijain sihke mátkeealáhus- ja vánddardangeavaheami deaddočuokkesguovlluin ; bohttevuodas juoba reálaáiggálaš galledeaddjimeriin. Dákkár dieđu dási ja informalašvuoda sáhtta buoridit ovttasbargguin Meahciráđđehusa, fuođđohálddaha, meahcásteaddjiorganisašuvnnaid sihke meahcásteaddjiide gávppálaš báikeditovuogádagaidda fállán doaibmiid gaskka.

Li goittotge sáhte navdit, ahte diehtu vánddardeaddjiin dahje meahcásteaddjiin livččii muhtun vuogádagas. Buohkaid eai máhte dahje hálit mitalit iežas sajádagas meahcis, ja luonddus lihkadit dieđusge maiddái máđijaid olggobealde. Li oaččo maiddái bohtit áddejupmi, ahte meahcis lihkaeapmi ii leat dorvvolaš, jus ii ávkkástala dáid aplikašuvnnaid dahje ahte aplikašuvnnaid geavahettiin ášši livččii sihkarastojuvvon. Ovddasvástádus meahcásteami dorvvolašvuodas lea álo loahpa loahpas meahcásteaddjiin. Nuppe dáfus lea buorre gulahallat rahpasit meahcásteami lágalaš ávkkástallanvuohkin maiddái muhtun luonddusuodjalanguovlluin, vai vánddardeaddjiid deaivan meahcásteaddjiiguin ii boadášii fáhkka.

Rabas gulahallan sáhtta maiddái geahpedit vejolaš váttisvuodaid meahcásteaddjiid ja vánddardeaddjiid gaskka ja geahpeda eahpediđolašvuoda. Jus meahccebivddu dohkkehahtti vuodas ja geavadagain lea eahpečielggasvuohka, dat sáhtta geahpedit guovllu geasuhusvuoda maiddái vánddardan- ja luondduturismačuozáhahkan.

Gulahallama ja alla dási báikedit dieđu fállama lassin dorvvolašvuoda sáhtta buoridit nu, ahte meahcásteaddjiin ja eará luonddus lihkaeaddjiin lea buoremus vejolaš vejolašvuohka áicat nubbi nuppi meahcis. Meahcásteaddjiid sáhtta maiddái informeret geaidnuguora oahpistemiin jođus lean searvebivddus, ja sihke meahcásteaddjiid ja earáid luonddus lihkaeaddjiid sáhtta rávvet gárvodit oinnolaččat, mii buorida maiddái lihkaeaddji dorvvolašvuoda.

Meahciráđđehus evttoha, ahte muhtun earenoamáš ealaskas vánddardananus lean guovlluin ráddjejuvvošii **báhčinvearjuiguin** hárjehuvvon meahccebivddu almmolaš dorvvolašvuoda dihtii meahcástanlága 23 §:a vuodul. Ráddjehusaid ohcat guovlluhálddahušdoaimmahagas, álggedettiin 1.8.2021 čuovvovaš viđa (5) meahcástanjagi áigái, gitta 31.7.2026 rádjai. Guovllut leat bivnnuhis áhpásmuhttin- ja luondduturismačuozáhagat, main oasi lea jo árabut guoskan seammá sullasaš meahcásteami ráddjen. Guovllut leat stáhta oamastusas ja Meahciráđđehusa hálddašeamis, ovttaskas guovlluid siskkáldas bálsttáid vuhtii válddekeahhtá. Logahallan guovlluin lea logus 5.

Meahciráđđehus evttoha, ahte meahccebivdu ráddjejuvvošii guovlluin nu, ahte lobálaš livččii dušše

- ealgga vuojeheapmi, maid beatnaga ávkkástallamiin dan mielde, mii meahcástanlágas mearriduvvo;
- smávvaspiriid rihtá- ja ruovdebivdu ja dasa gullelaš goddinvearjju ávkkástallan;
- stuorraspiriid vahátákkalaš spiehkastatbivdu Suomas Fuođđoguoovddáža meahcástanlága 41 §:a vuodul mieđihuvvon spiehkastatlobi mielde ja
- guovllus lean hávváduvvan fuođđoealli vuohttin ja goddin; maddái stuorrafuodđu virgevehkkedoaimmas (SRVA) dáhpáhuvvan ealli ohcan ja goddin.

Máttabeale Suomas (Lappi, Koillismaa ja Kainuu máttabeale guovlu) meahccebivdu luonddusuodjalanguovlluin lea vuolggasajis eanaš gildojuvvon. Guovlluide vejolaččat sierra vihkkelhallojuvvon meahcástanvuoigatvuodát leat mearriduvvon guovlluid vuodđudettiin. Meahciráđđehus lea čielggadan dán čielggadusa gárvvisteami oktavuodas buot luonddusuodjalanguovlluid meahcástanordnemiid dáid guovlluin. Dál ii leat oaidnimassii sivat dahkat ođđa ráddjemiid meahccebivdui máttabeale Suomas. Dárbbasettiin Meahciráđđehus sáhtta dahkat ođđa ráddjehusaid meahccebivdui iežas mearrádusaiguin láigoguoovlluid rájaid ja eavttuid nuppástusain dorvvolašvuoda dáfus.

## 4 Oassálastin ja joatkkadoaimmat

Ealáskeamos áhpásmuhttinanu guovlluid guorahallama gárvvásmuvadettiin oidne dárbbalažžan gárvvistit evttohusaid ohcat guovlluhálddahuodoaimmahagas meahccebivddu ráddjema meahcástandorvvolašvuoda dáfus krihtalaččamužžan earuhuvvon guovlluin.

Evttohusaid meahccebivddu ráddjenguovlluin bukte ovdan guovddáš fuođđodikšunserviid stivraide. Ovdan buktimiid mihttomearrin lea ságastallat áššis ja gullat fuođđodikšunserviid kommeanttaid ovdal ráddjehusaid ohcama guovlluhálddahuodoaimmahagain. Váldonjuolggadusa mielde evttohusaid válde vuostá miehtemielalaččat. Muhtun fuođđodikšunserviin evttohusaid dárkilmaste ságastallamiid vuodul, oassái ráddjemiid ja oassái meahccebivdui laktášan lobálaš doaimmaid bokte. Oassi fuođđodikšunserviid stivrrain eai aitosáččat váldán beali evttohusaide, beali váldimat báhcet vejolaš guovlluhálddahuodoaimmahagaid meahcástanráddjemiid guoskevaš mearrádusdahkama oassálastinprosessii.

Ráddjehusevttohusaid kártaráddjemat ja ákkastallamat dahkkojuvvojit loahpalaš hápmái ja sáddejuvvojit guovlluhálddahuodoaimmahagaide. Guovlluhálddahuodoaimmahagaid gullanmeannudeamis bivdet aitosáš cealkámušaid áššeosolaččain, man maŋŋá guovlluhálddahuodoaimmahagat addet mearrádusa áššis.

Lea dehálaš sihkarastit, ahte meahcásteaddjit bastet bures fuobmát guovlluhálddahuodoaimmahagaid mearrádusain lean meahcástanráddjehusaid, ja mearrádusaid fápmui boadedettiin daid sáhtta čielgasit buktit ovdan ee. Retkikartta.fi –neahttabálvalusas ja fállát daid maddái eará kártabálvalusaide, omd Fuođđoguoovddáža Omariistai ja earálágan beanarádármateriálaide.



# 5 Čuozihuvvon doaimmat

Meahciráđđehus ráddje ođđasit meahcástanlohpeguovlluid ja ohcá meahcástanráddjehusaid čuovvovaš guovlluin

Guovlu	Galledeaddji-mearri 2020	Viidodat, ha	Joatkkadoaimmaid govvádus	Ráddjehus-guovllu viidodat, ha	Oassi guovllu viidodagas ** %
Hossa álbmotmeahcci	111 300	11 092	Ohcat Davvi-Suoma AVI:s meahcásteami ráddjema 397 ha guvlui Hossa luonddu-guovddáža lagašguovllus ja álbmotmeahci nuortaravddas.*	397	3,6
Anára vánddardanguovlu	120 000	121 500	Ohcat Lappi AVI:s meahcástanráddjema Juvdu bálgáid, Jäniskoski/Haapakoski ja Juvduvári alde lean čuvgejuvvon álšaluotta guovlluide.*	500	0,4
Iso-Syöte vánddardanguovlu	68 000	1 137	Ohcat joatkaga Davvi-Suoma AVI gielddus-mearrádussii Iso-Syöte vánddardanguovllus.*	1 137	100,0
Napapiiri vánddardanguovlu	103 600	li meroštallojuvvon rádjá	Ohcat Lappi AVI:s meahcástanráddjema Vaattunkiköngás ja Vikaköngás guovlluide.*	200	-
Oulanka álbmotmeahcci	235 800	28 488	Ohcat Davvi-Suoma AVI:s meahcásteami ráddjema joatkima Pieni Karhunkierros 382 ha guvlui Juumas.*	382	1,3
Riisitunturi álbmotmeahcci	67 100	7 644	Ohcat Lappi AVI:s meahcásteami ráddjema 411 ha guvlui beaivemáđijaid lahkosis.*	411	5,4
Syöte álbmotmeahci lagašguovlu	113 500	30 156	Ohcat Davvi-Suoma AVI:s meahcásteami ráddjema 120 ha guvlui Pikku-Syöte mátkeealáhusguovddáži.*	120	0,4
Syöte áhpasmuhttinmeahcci	57 000	1 433	Ohcat joatkaga Davvi-Suoma AVI gielddus-mearrádussii Syöte áhpasmuhttinmeahcis.*	1 312	91,6
Taivalvaara lagašáhpasmuhttinmeahcci	li diedus	399	Ohccojuvvo Davvi-Suoma GHD:s lasi meahccebivdu ráddjemii lagašáhpasmuhttinmeahcis ja dan lagašguovlluin 399 há:a guovllus.*	399	100,0
Urho Kekkonen álbmotmeahcci	372 300	254 866	Ohccojuvvo Lappi GHD:s meahcástanráddjehusa álbmotmeahccái ja dan njuolggo lagašvuhtii Čáppoavvi-Gilonanoavvi guvlui.*	5 000–6 200***	2–2,4
Valtavaara ja Pyhävaara luonddusuodjanguovlu, Ruka turismaguovddáža lagašguovlu	136 000	1 295	Ohcat Davvi-Suoma AVI:s meahcástusa ráddjema olles luonddusuodjalanguvlui ja Ruka mátkeealáhusguovddáža lagašguvlui, oktiibuot 1295 ha.*	1 295	100,0

\* Meahcásteami ráddjen ii goskkat ealgga vuojeheami, smávvaspiriid gárduma ja rihtábidima ja dasa laktáseaddji loahpahanbissu geavaheami, stuorraboraspiriid bivdima Meahcivalljiguovddáža spiehkastatlobiin dahje hávváduvvan ealli loahpaheami.

\*\* Muhtun guovlluin leat smávva mearis maddái suodjalan- ja vánddardanguovllu olggobeale oasis.

\*\*\* Guovllumeroštallan dáid rájaid olis dahkko lasseoassálastinmeannudeami bokte.

# 6 Čoahkkáigeassu

Meahciráđđehus mearridii dahkat čielggadusa Meahcástandorvolašvuodas suodjalanguovlluin loahppajagi 2020. Sivvan lea baicce Urho Kekkonen álbmotmeahci meahccelágan guovllus čakčat 2020 dáhpáhuvvan tragihkalaš meahcástanlihkohisvuolta, maiddá álbmotmeahciid ja eará bivnnuhis vánddardančuozáhagaid galledeaddjimearit, mat leat šaddan guovttegeardásažžan 10 jagi áigge. Ealaskas vánddardančuozáhagaid vásttolaš divššárin Meahciráđđehus mearridii evttohit iežas oainnuid guovlluhálddahušdoaimmahakii evttohussan, maiguin ovddidat guovlluid meahcástandorvolašvuoda fuopmášahtti láhkai nuppástuvvan dilis. Meahciráđđehusa Luonddubálvalusat ja Fuođđobálvalusat dahke čielggadusa ovttasbarggus. Čielggadusas giddet fuopmášumi meahcástandorvolašvuoda oppalaččat. Joatkkaovddidandoaimmat sáhtašedje leat ovdamearkan meahcásteaddjiide fállujuvnon báikediđu ovddideapmi ja beavttálmahtton dieđiheapmi.

## Ráddjehusevttohusat dušše hui smávva guovlluide

Meahciráđđehus atná davvi Suoma gieldda olbmuid meahcástanlága 8 §:s oaivvilduvvon rievtti bivdit ruovttugielddas stáhta eatnamiin hui dehálažžan, man sivas ráddjehusevttohusat leat guvllolaččat hui ráddjjuvnon. Oasis guovlluin leat leamašan bivdoráddjehusat jo árabut. Guovlluhálddahušdoaimmahagat dahket mearrádusaid áššis.

Meahcástanráddjehusat evttohuvojit čavga ráddjjuvnon guovlun ovttanuppelogi davvisuopmelaš suodjalan- dahje vánddardanguovllu muhtun beaivevánddardančuozáhagaide, mat leat turismaguovddážiid, čoahkkebáikkiid ja daid lagašguovlluid lahkasiin. Dain njeallje leat Lappis ja loahpat Davvebađaeatnamis ja Kainuus.

Joatkkaválmmaštallamis guovlluhálddahušdoaimmahagat oassálastet eará beliid aitosá mearrádusaid vástideaddji virgeoapmahažžan. Meahcástanlágas oaivvilduvvon guovlluhálddahušdoaimmahagat sáhttet addit ráddjehusaid viđa jahkái hávássii. Meahciráđđehus lea jo buktán ovdan evttohushápmosiid eanaš osiide báikkálaš fuođđodikšunserviide.

Lappi, Koillismaa ja Kainuu máttabeale guovlluide lea vuolggasajis eanaš gildojuvnon luonddusuodjalanguovlluin, ja daidda sierra vihkkhallon meahcástanvuoigatvuodát leat ásahuvvon guovlluid vuodđudettiin. Dán čielggadusa gárvviteami oktavuodas Meahciráđđehus lea čielggadan maiddá buot máttabeale luonddusuodjalanguovlluid meahcástanordnemiid, iige daidda leat dál ágga dahkat ođđa meahcástanráddjehusaid.

Meahciráđđehus ovdanbukta, ahte evttohusa birii gullelaš ráddjehusguovlluin livččii goittotge lobálaš ee. ealggá vuojiheapmi maiddá beatnaga ávkkástallamiin sihke smávvaspiriid rihtá- ja ruovdebivdu

# Dieđu lasihemiin ja buoret rávvagiin lea stuorra mearkkašupmi

Meahcásteaddjit vástidit álo meahccebivddu dorvvolašvuođa. Dorvvolašvuođa sáhtta goittotge lasihit nu, ahte meahcásteaddjiin lea anus doarvái diehtu guovlluin, gos eará luonddus lihkadeaddjit leat earenoamáš olu. Dili sáhtta buoridit ovttasbargguin Meahciráđđehusain, fuođđohálddabusain, meahcástanorganisašuvnnaiguin ja meahcásteaddjiide gávppálaš báikedihtobálvalusaid fállan doaibmiiguin.

Meahciráđđehus háliida maidái rahpasit ja ain buorebut gulahallat meahcásteamis lágalaš ávkkástallanhápmiin daid suodjalanguovlluin, gos dat lea lobálaš. Ná vánddardeaddjiid deaivvadeamit meahcásteaddjiiguin eai boađe fáhkkestaga.

Gulahallama ja alladási báikediđu fállama lassin dorvvolašvuođa sáhtta buoridit mánggain eará vugiiguin: Meahcásteaddjit sáhtašedje dieđihit ee. geaidnoguoraohpistemiiguin jođus lean searvebivdduin dálážage eanet guovlluin, gos leat olu eará lihkadeaddjit. Dálá ivdnásat olgolihkadanbiktasiid treanda veahkeha luonddus lihkadeaddjiid dorvvolašvuođa mánggain vugiiguin, maidái ee. láhppondilis.